

Cronica literară

Un autor de proză scurtă, de foarte bună ținută

Nu, domnul Iulian Moreanu nu este un proaspăt absolvent al vreunui curs de *creative writing*, ținut aiurea de cine știe ce prozator la modă, și venit să-și etaleze competența dobândită într-un *workshop*; nu, nu e nici măcar fanul vreunui declarat „maestru” autohton ce așteaptă surescitat primul Premiu Nobel pentru literatura română... Nimic din toate astea. Mult mai moderat (nimic de laudă, totuși, și nimic de blamat aici), domnul Iulian Moreanu este un prozator cu diploma de absolvent al Facultății de Filosofie din București la bază – ca și G. Liiceanu, de exemplu –, profesor într-un liceu dintr-un oraș din România foarte cunoscut într-o vreme și chiar celebru pentru bogăția aurului său negru, cum îi plăcea să-i zică țigeliului, dacă nu mă înșel, Geo Bogza. În orașul acela din numele căruia, la repezeală, și-a trefilat până și pseudonimul literar, domnul Moreanu, în treacăt fie spus, e preocupat, într-adevăr, de creativitatea emulilor săi cu care, de altminteri, fără *workshop* ș.c.l., și scoate o revistă literară... Tot timpul său, ori în „timpul liber”, mai precis, (când învinge, cu vorbele unui personaj din prozele sale, amestecul de lene, oboseală și lipsa hotărârii) întoarce pe toate fețele, bibilește și festonează câte un text produs în propriu-i atelier, adică, spus de-a dreptul și fără supărătoare ocolșuri, exercită liber profesiunea de scriitor. Unul, hotărât, de foarte bună ținută; din păcate, datorită unei așa-zise crize de supraproducție, născocită artificial de o prea comodă critică literară, ignorat și puțin cunoscut de cititorul mai mult sau mai puțin avizat. Vinovat de situația semnalată este însă și scriitorul nostru care, lipsit de sfaturile unui agent literar de meserie (n-o fi prins dumnealui șpilul!), și-a încredințat spre tipărire cărțile unor edituri nevoiaș, lipsite de minime posibilități de publicitate. Cum Domnului Moreanu i se întâmplă să nu fie nici măcar un scriitor prolific, absent în aceeași măsură de pe bloguri și în afara scandalurilor mediatice orchestrate abil, de la o carte la alta, e clar că numelui său, în acest interval, i se estompează și stinge până și ecoul unui succes... „de familie”. Ceea ce, pentru un indubitabil profesionist al scrisului, ca domnia sa, trebuie că e descurajant, ilegal și absolut nedrept.

În 2012, am primit într-un plic fără adresa expeditorului o carte care, la prima vedere, cel puțin după titlu (*Cerbul insetat*), mi s-a părut una de povești pentru copii și am fost pe punctul de a o abandona și lăsa necitită. După lectura primei piese însă care împrumută și titlul volumului (respirând cu temperanță un gen de realism magic inundat de o abia sesizabilă undă de straniețe, extrem de bine echilibrate stilistic, și cu o evidentă știință componistică puse în pagină) cu greu l-am mai lăsat din mână. Alcătuit dintr-o duzină (!) de *puzzle-uri* cu diferite dimensiuni (între 4 și 24 de pagini), cu un inepuizabil clivaj indirect (mijlocit) de subiecte și de teme diegetice și de reflecție (de la viserăria zburdalnică a copilului generic cu înconștienta sumețire zeiască a primei vârste - uneori, cinică și criminală - până la greaua povară a vinovăției existențiale ori - la polul opus, - seninătatea tainică a insului ce trece dincolo cum ar pași într-o grădină, și de la trăirea sentimentului abia mijit ori plenitudinar al miracolului iubirii și până la percepția realismului tragic al procesului tortuos al dezvrăjirii unei lumi devenite complet absurde, *Cerbul insetat* este cea mai bine centrată din punct de vedere compozițional carte a lui Iulian Moreanu de până acum, cea mai substanțială, subtilă și plină de miez. Sunt în ea, fără discuție, câteva povestiri care pot oricând ocupa un loc de frunte – și nu o spun fără acoperire - în orice antologie românească de gen.

Fără inovații inutile și structural aproape canonică, dacă nu ar fi vorba totuși de o altă manieră miniată proprie de întindere a pastei, prin puterea evocării atmosferei locurilor și forța creionării pe dedesubt a liniilor ce desenează portretele celor câtorva personaje; prin haloul de mister *retro* creat, de pildă, cu atâta finețe în jurul

taciturnului pădurar Florică, sau a fiului său nevrstnic, Neluță (ultimul împrumutat parcă de Iulian Moreanu direct din galeria personajelor pline de poezia vârstei ale lui Brătescu Voinești din perioada sa de creație cea mai bună); prin suspansul rezolvării situației conflictuale iscată aberant între însinguratul „copil al nimănu” și monstruosul director diluvian *Croco*, decorat (atenție la delabrarea timpului!) de însuși tătucul Dej; prin deznodământul spectaculos, la marginea abisului, al momentului de sfidare a morții susținut energetic din adâncurile ființei de credința nestrămutată a copilului că „prin orice necaz ar trece, ea (mama moartă încă de la nașterea lui) o să aibă grijă să nu pățească nimic” (legat pe care i-l transmisese încă de pe vremea în care copilul „se încesase” într-o bulboană), de unde curajul lui de a înfrunta cu atâta înconștientă soarta, la ruleta rusească, cu un pistol real (!), fac din *Mierla și glonțul* o adevărată bijuterie de meșteșug și ingeniozitate.

Incluse deliberat în volum, din perspectiva succesiunii timpului formal al desfășurării acțiunii, de-a-nlăratele, cele două povestiri cu gemenele (!!!) *Violanda*, respectiv, *Contestație admisă* și *The road to hell* (în traducere, onorabili domni, *Drumul spre iad*), oferă cititorului nu numai plăcerea angrenării afinităților electice și puterii de judecată într-un joc superior pe tema dezlegării miracolelor tropismelor potențialului fantasmatic al imaginației (după ce ia amendă pentru nerespectarea vitezei legale admise în localitate, un bărbat se întâlnește aievea, „într-o lume paralelă”, și se îndrăgostește subit de eroina cu ochi violeți din întâmplarea atât de stranie povestită undeva: *The road to hell*, de prietenul său Alexandru), dar și, eventual, dau posibilitatea confruntării și sporirii misteriozității realelor prin lentila produsului adăugat (*geamă*, dacă vrem) al propriei noastre capacități de plămădire. „Crezi că ai nimerit într-o poveste?”, îl întreabă *geamă* *Violanda* pe prietenul lui Alexandru. Ești într-o realitate cât se poate de normală”. Firești, într-adevăr, rafinate și subtile sunt toate pragurile care despart, sau, mai bine zis, transubstanțiază pe alt palier în proza lui Iulian Moreanu semnul realului anodin în mister pur, fantastic și miraculos. Pentru a face din *Violanda* (o femeie frumoasă, nimic de zis, întâlnită pe o ploaie torențială în drumul său) o făptură de-a dreptul miraculoasă eroului lui Moreanu nu-i trebuie decât să constate, că, după ce abia a extras-o din potop și invitat-o în mașină, hainele femeii erau perfect uscate, „iar în păr nu avea nici măcar o picătură de apă”. Și, până la urmă, dezvoltând ecuația, gândește el și ea ghicește sau invers, chiar dacă „îmi este puțin jenă să spun despre mine că sunt frumoasă, asta e, chiar tu ai vrut să fiu așa, și ca atare așa și sunt. Aș fi putut fi oricum altfel – și dacă vrei poți să-mi dai orice înfățișare...”. Fantasticul lui Iulian Moraru din atari dezvoltări prozastice este, mai întâi de toate, după părerea mea, o activare a funcției capacității lui empatice de solidarizare cu tot ceea ce este decăzut din demnitatea și starea naturală și trebuie salvat; un reflex și o oglindire în scrisul său a unor stări sufletești și sentimente morale puternice, precum iubirea, dragostea, binele, adevărul, dreptatea, compasiunea, toleranța. Evident, pe acest fond, lipsa de interes a prozei lui Iulian Moreanu pentru temele sexualității sau dezagregarea cuplului, absența amprentei politice și a mărcii degradate a prezentului imediat, precum, pe de altă parte, rezervele tacite față de metatext și tehnicile inventive minimaliste situează scrisul lui dincolo de trendințele curente, însă nu e mai puțin adevărat că apetența neobișnuită a acestui scriitor pentru straniețe (fantastic) și nivelul intrinsec foarte ridicat al scriiturii, care fac din el un adevărat caligraf, în mod obișnuit, ar trebui să-i aducă nu numai bucuria dar și orgoliul propriilor cititori. Niște cititori cărora n-ar trebui să le displace niciodată un text de mare efect ca *Instant portrait*, o delicată poveste, în numai cinci pagini, legată de întâmplarea pură (!) că unui bărbat îndrăgostit (chiar naratorul) de portretul unei

pictorițe văzut într-o revistă de artă, la vernisajul expoziției ei din Capitală, unde merge, după niște ani de așteptare, *să o vadă*, în sfârșit, artista îi dăruie, aruncându-l într-o stare indescriptibilă, un tablou intitulat „Bărbat privind revista”.

Nu știu dacă Iulian Moreanu pregătește și ne va da în viitor și proze de mai mare întindere, nuvele de circa 40-60 de pagini și, eventual, chiar roman. Deși îi plac cu osebire miniaturile îndelung polisate, personal, cred că ar putea scrie, în voie și piese de anduranță unde acuitatea observației și viziunea limpede asupra întregului, care nu-i lipsesc deloc, l-ar putea ajuta foarte mult. Deocamdată, după debutul cu *Ruleta mincinoasă* (2007) unde, alături de alte 5-6 texte mai mult decât meritorii, strălucește efectiv, plină de farmec, ca probă de virtuozitate a mânuirii suveicii în rostul urzelii, povestirea cu titlu omonim, o bijuterie de îndemănare artistică, absolut de invidiat (însă materia volumului, pe întreg, datorită selecției grăbite, lasă când și când impresia neplăcută de făcătura de circumstanță și improvizatie); confirmând deplin după *boom*-ul cu *Cerbul insetat*, venit să atragă atenția odată pentru totdeauna asupra unei înzestrări literare certe, și acum iarăși, suficient de pilduitor, cu *Febra* (2013), o culegere de 30 de texte (20 în „ethica minima” + „10 povestiri cu un copil”), Iulian Moreanu se ilustrează ca un povestitor plin de idei și soluții constructive concentrate cu brio în spații predilecte de proporții rezonabile.

Atunci ce scrie domnia sa? Proză scurtă? Da, poate! Însă nu deliberativă și nici autotelică precum o făcea o parte a generației '80 în *Desantul 83* girat de Ovid Crohmalniceanu, și asta din bunul motiv, de pildă, că Iulian Moreanu arată la ora de față un dezinteres mai mult decât subliniat față de metatext, textualism, productivitate și alte chestii savante despre *ramage-plumage* sau *fromage-langage*... Autorul *Febrei* își conține învariabil cu aceeași meticulozitate de artizan subiectele (mereu coerente pe o linie a magiei realului, deși adesea pline de misterul și straniețea fantastică a unor falii onirice), le îmbogățește amănunțit în propriu-i accelerator de particule, scriind concentrat - asta, da! -, le șlefuește îndelung și finisează orice fațetă ori muchie, așteaptă până prinde efectul de lumini și umbre cel mai rafinat al ideii inculcate materialului, pentru ca atunci, în clipa suficient de matură a revelației coagulatului unui sens, să acopere totul cu un vernis natural. Scrisul esențializat și atât de frumos timbrat, așadar, a lui Iulian Moreanu, presupunând un stagiul de observație a lumii din afară dar și din lăuntru, cât lecția de privit prin ocheanul întors a unei întregii vieți, seamănă cu scrisul unui oriental; nimic ostentativ în el și nimic fără rost; echilibru al cunoașterii vii și meditației submerse, ca virtuți ale păcii și desăvârșirii reclamate de entitatea cărții; excelență a diferenței care mătură tot ce nu ține de substanța autentică a evenimentului; insolitare cu o rată de vibrato foarte a sa.

Cele 10 povestiri cu un copil din *Febra* sunt un miniatural roman, dacă vrem, în 10 ipostaze, al copilului generic, scris de o mână intransitivă, adică de o instanță auctorială perfect obiectivă dar fără *id*. Este o inovație care îi permite lui Iulian Moreanu să descarce de sarcină, cel puțin convențional, autorul tradițional omniscient (adept, eventual, al stilului indirect liber, cum se va vedea) și să mute la nivelul sensibilității copilului generic tensiunea întregii diegeze. „La început, copilul nu a acordat nici un fel de atenție durerii. O dată, de două ori. Apoi și-a dat seama că de data asta nu mai era vorba de «pusul splinei», cum i se întâmplase de câteva ori până atunci, îndeosebi după o alargare mai serioasă. Pentru că, sigur, splinea e în partea stângă, ori acum îl durea în exact partea opusă, și mai ales fără să facă vreun efort. Parcă era acolo ceva care atârna într-un fel dureros, stând să se rupă cumva. Și parcă și frigea”. Dintr-o atare perspectivă, de maximă candoare, puritate și inocență, cititorul află, spre exemplu, cum, în semn de secretă

(continuare în pag. 27)

„Crezi că ai nimerit într-o poveste?, îl întreabă *geamă* *Violanda* pe prietenul lui Alexandru. Ești într-o realitate cât se poate de normală”. Firești, într-adevăr, rafinate și subtile sunt toate pragurile care despart, sau, mai bine zis, transubstanțiază pe alt palier în proza lui Iulian Moreanu semnul realului anodin în mister pur, fantastic și miraculos.

Biblioteca de filosofie

“Știința e făcută de oameni”

“Știința e făcută de oameni. Acest fapt evident în sine ajunge lesne să fie dat uitării și, readucându-l în memorie, ar putea contribui la micșorarea prăpastiei deseori invocate dintre cele două culturi, cea umanist artistică și cea tehnico – științifică”. Astfel începe *Partea și întregul. Discuții în jurul fizicii atomice* (trad. de Maria Țițeica, Ed. Humanitas, București, 2008), cartea marelui fizician german Werner Heisenberg, laureat al Premiului Nobel în 1932 pentru contribuțiile la teoria cuantică. Așa cum anunță și subtitlul, autorul se concentrează asupra discuțiilor pe care le-a purtat în special, dar nu exclusiv, cu marii savanți ai epocii sale și care l-au condus spre descoperirile din fizica atomică. Suntem introduși într-un univers în care Niels Bohr, Albert Einstein, Max Planck, Wolfgang Pauli, Otto Hahn, Enrico Fermi, Max Born, Paul Dirac și nu numai ei își exprimă speranțele, certitudinile, revelațiile, dar și neliniștile, îndoielile legate de noile descoperiri din fizică la care sunt deopotrivă actori și spectatori implicați. Deși dialogurile se poartă, bineînțeles, la un nivel intelectual foarte înalt, adesea în contradictoriu, fără însă a aluneca decât rareori în chestiuni foarte tehnice, acești savanți nu ne sunt prezentați ca niște specialiști închiși în domeniile lor ci, prin avengura întrebărilor pe care și le pun, ca foarte vii și foarte umani. Nimic elitist la acești cercetători preocupați de obiectele lor de studiu și nu de imaginea propriei persoane. Chiar și numai enumerarea câtorva titluri de capitole poate da seama de orizontul larg în care evoluează ei: *Conceptul de “înțelegere” în fizica modernă, Învățăminte despre politică și istorie, Prime discuții despre relația științelor naturii cu religia, Fizica atomică și gândirea pragmatică, Mecanică cuantică și filosofie kantiană, Acțiunea individuală în miezul catastrofei politice, Despre responsabilitatea cercetătorului, Particule elementare și filosofie platoniciană*. Am citat doar câteva titluri, restul fiind la fel de interesante.

Așa cum reiese din citatul de început, unul dintre scopurile lui Heisenberg a fost acela de a gândi unitatea celor două culturi, umanistă și științifică. Nu întâmplător viziunea sa stă sub semnul filosofiei lui Platon, în special din dialogul cosmologic *Timaios*, citit la vârsta de 18 ani, la München, în limba greacă – tatăl său era profesor de bizantinologie – pe acoperișul Seminarului Teologic. Atunci are pentru prima oară revelația că la baza lumii nu stau particulele materiale, ci formele geometrice, simetriile, deci Ideile pe care lucrurile materiale doar le întrupează. *Partea și întregul* indică, așa cum spune Mircea Flonta într-o *Postfață* lămuritoare asupra contextului gândirii lui Heisenberg și a implicațiilor sale epistemologice, “relația fizicii atomice, partea cu întregul care este gândirea omului și viața colectivității”. Este vorba de o lungă meditație, desfășurată în cea mai mare parte în timpul unor plimbări la Copenhaga, împreună cu Niels Bohr, asupra premiselor teoriei cuantice, a dificultăților pe care le implică și a consecințelor filosofice, religioase, etice și politice rezultate din ea.

Principiul fundamental al gândirii lui Heisenberg este, consider, acela că partea nu trebuie niciodată ruptă de întreg. Deci, știința nu trebuie să devină niciodată doar o slujitoare a tehnicii, cum vrea pragmatismul sau să se limiteze doar la descrierea și explicarea faptelor,

cum cred pozitivisti. Ea trebuie mereu să caute să cunoască întregul, “marea conexiune”. Pe acest drum ea se va întâlni cu filosofia, dar și cu religia, poezia, muzica. Savantul, care a oscilat în tinerețe între cariera științifică și cea muzicală, afirmă clar că în științele naturii un rol important îl joacă fantezia. Cel mai important criteriu al adevărului științific este “simplitatea care luminează în cele din urmă legile naturii”. Adevărul și Frumosul (simplitatea, armonia) sunt deci corelate. Numai rămânând astfel ele se pot opune haosului pe care o tendință către absolut, specifică poporului german, nesupusă constrângerilor formei, gândirii logice sau armoniei muzicale, îl poate genera. Așadar unitatea dintre Adevăr și Frumos presupune și Binele, precum la Platon și în general în cultura greacă veche.

Studiind procesele care au loc în interiorul atomilor, mecanica cuantică a produs o ruptură față de experiența și limbajul simțului comun căroră le este adecvată fizica newtoniană¹. Ea a pus în discuție ideea existenței unei lumi obiective, ce se desfășoară în spațiu și timp conform legii cauzalității. În mecanica clasică, “există aparent în fiecare moment o stare obiectivă a naturii din care putea fi dedusă starea ei în momentul următor. În mecanica cuantică însă, situația este cu totul alta. Nu putem observa fără a perturba fenomenul observat”. Este formulat aici de către Heisenberg, principiul nedeterminării care îi poartă numele. Fizicienii vor lucra cu mijloace statistice, probabilistice nu deterministe, ceea ce presupune un grad mai mare de incertitudine. Totodată însă se produce și oegerii naturii. Dacă nu există un obiect material complet independent de modul în care este observat, atunci se modifică în primul rând conceptul de înțelegere. După cum spunea Niels Bohr, care așa cum remarcă Mircea Flonta “pare să dețină rolul pe care Socrate îl are în dialogurile lui Platon”, “progresul științei nu înseamnă numai că devin cunoscute și înțelese fapte noi, ci și că învățăm mereu din nou ce înseamnă <<a înțelege>>”. De altfel, Bohr este autorul multor butade scilicet și exemple pline de imaginație ce conferă cărții un farmec în plus. Convingerea lui Heisenberg este că între mintea noastră și lumea naturală există o relație de corespondență: “aceleași forțe ordonatoare sunt responsabile pentru toate formele din natură și pentru structura sufletului nostru, așadar și pentru modul nostru de a gândi”. Dar pentru a înțelege teoria cuantică trebuie schimbată însăși structura gândirii. Aici apare o problemă îndelung dezbătută de aproape toți protagoniștii dialogurilor din carte. Formularea matematică redă corect ceea ce se petrece la nivelul microparticulelor. Totuși, rezultatele trebuie comunicate în limbajul comun, care este și cel al fizicii clasice cu toate neclaritățile și limitele sale. Deși imperfect, limbajul natural reprezintă punctul de pornire al științelor naturii în general și șansa de a spune ceva despre natură. Filosofarea devine necesară chiar la granița dintre experiență, formularea matematică și traducerea în limbajul natural. Aici începe domeniul metafizicii, înțeles ca reflecție asupra fundamentelor științei fizicii. Tot aici limbajul conștient de imprecizia sa își regăsește funcția poetică, întrucât nu mai reprezintă fapte, obiecte, ci creează imagini și legături subtile între gânduri. De asemenea, cunoașterea incapacității limbajului de a exprima

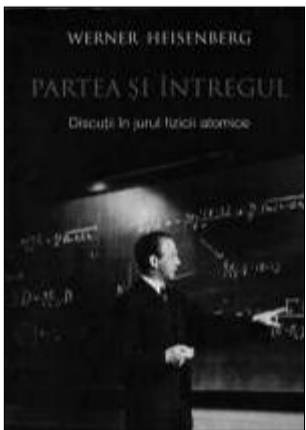
profundimile realității conduce la o reevaluare a concepțiilor religioase. Diversele religii încearcă să exprime în formele lor spirituale un conținut care este de fapt neobiectivabil, inexprimabil în esența sa. Ele pot fi înțelese conform principiului complementarității, formulat de Bohr, ca moduri de descriere complementare care, deși se exclud reciproc, nu pot transmite decât în complementaritatea lor legătura de conținut ce se naște din relația omului cu “marea conexiune”. Prin urmare, contradicțiile dintre diversele religii nu mai constituie un argument împotriva lor, din moment ce o știință “tare” cum este fizica redescoperă imposibilitatea de a descrie un fenomen de profunzime, cel atomic, altfel decât complementar: corpuscular și ondulatoriu în cazul luminii, spre exemplu. Reevaluarea fenomenului religios este menită să arunce încă o punte peste prăpastia dintre domeniul umanist și cel al științei numite “exacte”.

Discuțiile în jurul fizicii atomice se desfășoară pe un fundal istoric întunecat, marcat în special de ascensiunea nazismului ce a culminat cu al doilea război mondial. Werner Heisenberg alege, după o discuție cu Max Planck, să rămână în Germania pentru a pregăti tinerii fizicieni în vederea reconstrucției țării după catastrofa militară ce se profila încă de la începutul războiului. A participat la programul nuclear german, ceea ce i s-a reproșat, dar se pare că a contribuit la orientarea spre scopuri pașnice a cercetărilor în domeniul energiei atomice, lucru pentru care a militat și după încheierea războiului. Bombardamentele atomice de la Hiroshima și Nagasaki, dar și experiențe mai vechi, precum combaterea teoriei relativității a lui Einstein pe motive rasiale, expulzarea evreilor din universități, îl fac să conștientizeze pericolul amestecului politicului în știință, cu atât mai mare cu cât politica este înțeleasă doar ca un joc de interese care nu reflectă necesități ce țin de structura lumii moderne. O mișcare politică, spune el repetat, nu trebuie judecată după scopurile pe care le propagă, ci după mijloacele folosite, ce pot fi bune sau rele. În Occident distincția dintre bine și rău implică, în opinia sa, mereu valorile creștinismului. Dacă forța lor, ce nu poate veni decât de la ordinea centrală – pe care fizica cuantică nu ne împiedică să o gândim ca pe o mare conștiință – se va stinge, atunci, avertizează savantul german, “mă tem că se vor întâmpla lucruri înspăimântătoare, care vor depăși lagărele de concentrare și bomba atomică”.

“Știința e făcută de oameni”. Lectura cărții lui Werner Heisenberg ne lasă să sperăm că ea poate fi controlată de om și pusă în slujba sa, nu doar în sens tehnic ci și în sens spiritual. Cartea se încheie cu imaginea audienței unei serenade de tinerețe a lui Beethoven, undeva în Alpii Bavariei: “Ascultând-o, în mine creștea certitudinea că toate vor continua cu cadențe umane: viața, muzica, știința”.

¹ Este cunoscută afirmația lui Niels Bohr, cum că “acela care nu este de la început șocat de teoria cuantică este imposibil să o înțeleasă”. Se știe de asemenea că nici chiar Einstein nu a acceptat principiul nedeterminării propus de mecanica cuantică, considerând că progresul științelor va duce la o cunoaștere obiectivă și completă a fenomenelor fizice. În acest sens trebuie înțeleasă și celebra sa afirmație: “Bunul Dumnezeu nu joacă zaruri”.

Dacă nu există un obiect material complet independent de modul în care este observat, atunci se modifică în primul rând conceptul de înțelegere.

Un excurs onomastic

Profesorul universitar Oliviu Felecan, de la Universitatea de Nord Baia Mare, semnează cartea *Un excurs onomastic în spațiul public românesc actual*, apărută anul trecut la editurile *Mega* și *Argonaut*, din Cluj-Napoca. Lucrarea e structurată în capitolele *Antroponimie: între tradiție și inovație* și *Onomastica în spațiul public românesc*. Cercetările de onomastică la Facultatea de Litere a universității amintite au cunoscut în ultimii ani o consacrare internațională. În 2011 a avut loc prima ediție a Conferinței Internaționale de Onomastică „Numele și numirea”, iar în 2013 s-au desfășurat lucrările ediției a II-a, consacrată onomasticii în spațiul public actual.

Antroponimele luate în discuție de Oliviu Felecan sunt nume personale, compartiment lingvistic mai puțin cercetat la dimensiunea întreprinsă de autor. În primele pagini, „Considerații preliminare”, autorul trece în revistă etapele de romanizare a populației autohtone, dacii, insistând asupra onomasticii caracteristice acesteia, toponime și antroponime. „În ceea ce privește numele de locuri, se cunosc 910, cuprinzând 700 denumiri simple și 210 compuse cu elementele *-dava, -para, -basta, -bria, -dizos*”, cu menționarea sensului acestora și cu numeroase exemple. În ce privește antroponimele, numărul lor este mai mare, 1190. Predomină antroponimele simple, la care identificăm „baze indo-europene” (p. 20). Transformări substanțiale în privința onomasticii geto-dace s-au petrecut în timpul procesului de romanizare, numele de origine latină substituindu-se treptat celor autohtone. Nu sunt uitate antroponimele de origine grecească, prezente în spațiul romanizat din această parte a Europei.

Subcapitole aparte sunt consacrate tipului antroponimic medieval în Țările Române, relatinizării onomasticonului românesc. Reținem și câteva concluzii: „Antroponimele de factură latină au câștigat bătălia nu doar cu numele traco-dace, de substrat, ci și cu cele ale coloniștilor veniți *ex toto orbe Romano*. Ele au contribuit la implementarea atât de puternică a romanității, încât, în ciuda părăsirii Daciei și a slavizării din Evul Mediu, nu au putut fi șterse cu totul din onomasticonul românesc” (p. 38).

Cercetarea întreprinsă de Oliviu Felecan a vizat, cu precădere, spațiul maramureșean, luându-se în discuție antroponimele purtate de „toți născuții din perioada 1987-2007”. Au putut fi identificate împrumuturi latino-romance (italiene, spaniole, franceze, portugheze). Acest lucru a fost posibil datorită influenței „locale” exercitate asupra cetățenilor români prezenți în România de Vest.

Pe lângă numele primare, autorul înregistrează numeroase derivate și hipocoristice cu care sunt înregistrați nou-născuții în actele de stare civilă.

Remarcăm faptul că la numele formate din două sau mai multe cuvinte, unul este românesc consacrat: *Oana Alessia, Raul Bobi, Tomi Eduard, Maria Eliza Elvira, Giulia Nina Crina* etc.

Transformările socio-culturale care caracterizează societatea românească actuală i-au oferit autorului exemple dintre cele mai relevante în ce privește imaginea de ansamblu a antroponimiei, cu tendințe de „modernizare”. Acest lucru privește numele personale. Referitor numele de familie, lucrurile stau cu totul altfel. Acestea sunt transmisibile de la o generație la alta, pe cale bărbătească, și multe provin din porecle, care s-au impus ca nume de familie. Se obișnuiește să se facă haz de nume de familie ca *Bucă, Curcă, Păsărică, Bounegru, Slănină, Oasenegre, Găinaș* etc. (exemplele sunt numeroase în carte, p. 85), dar purtătorii lor nu au nicio vină că poartă aceste nume.

Mai multe pagini sunt consacrate prenumelor americane, spaniole, ale copiilor de vedete, numelor excentrice („între umor și ironie”), dar e vorba de nume de familie provenite de la porecle.

Capitolul „Onomastica din spațiul public românesc” a fost redactat pe baza anchetei socio-și psiholingvistice. Această anchetă se realizează „din perspectivă interdisciplinară, axându-se, în principal, pe sociolingvistică, psiholingvistică, antropologie și, nu în ultimul rând, pe onomastică” (p. 121). Mai multe pagini sunt consacrate metodei de cercetare, aceasta bazându-se pe utilizarea unui chestionar onomastic. Sunt precizate principiile avute în vedere la constituirea acestuia, structura chestionarului, precum și alți parametri posibili de investigație.

O secvență aparte din acest capitol se intitulează „Nume de firme din spațiul urban românesc – perspectivă teoretică”. Puțini sunt spacialiștii români care s-au ocupat de acest segment onomastic. Oliviu Felecan recunoaște că această problemă „nu poate fi abordată altfel decât din perspectivă interdisciplinară” (p. 133). Autorul identifică în conceptul de nume de firmă două trăsături de bază: una verbală, a cărei funcție este de semnalare a unui tip de societate comercială, și una nonverbală, „cuprinzând artificii grafice și componenta iconică” (p. 136). În „spațiul public urban totalitar” numele magazinelor erau transparente în ce privește specificul lor: *Aprozar, Magazin Universal, Magazin Mixt, Gostat* etc. Astăzi, dacă parcurgem un mare bulevard de la un capăt la altul, suntem copleșiți de nume străine de firme. Oliviu Felecan identifică o serie de cauze care explică acest lucru: „denumirea străină poate să manipuleze trecătorii, care, atrași de „ambalajul comercial”, devin clienți /.../ chiar și pentru mărfuri de calitate îndoielnică; publicul țintă, mai ales în mediul urban, este, în general, unul

tânăr, cultivat, deținător al unei competențe lingvistice superioare; numele străine creează un impact publicitar superior”. Credem că în afara firmelor internaționale (Auchan, Carrefour, Cora, Kaufland etc.), care și-au impus numele, numeroase firme autohtone s-au influențat reciproc în ce privește opțiunea pentru o denumire cu care să se înregistreze oficial. Din această cauză, influența engleză este copleșitoare, iar de aici imitația este de necontestat.

Paginile 149-164 sunt consacrate *Tipologiei numelor de firme din spațiul public românesc actual*. Sunt identificate caracteristicile numelor de firme ca marcă semiotică, componenta gramaticală a acestora, componenta lor lexicosemantică sau structura numelor de familie din punctul de vedere al originii lor. Autorul arată că baza multor denumiri străine este efect al globalizării, iar limbile-sursă sunt engleza, franceza, italiana, spaniola, germana, latina. O categorie pitorească de nume de firme au antroponime în structura lor: *Pensiunea Daiana, Casa Valentin, Carmangeria Tudor, Ady Haine import, Cafè Bar Ionuț* etc.

Privite din punct de vedere sociologic, numele de firme sunt o expresie a „evoluei societății, odată cu modificarea mentalității actanților onomastici, în sensul adaptării lor la cerințele lumii moderne” (p. 161).

Ultimul capitol este consacrat denumirilor de cult din România. Cele mai multe nume de biserici și mănăstiri ortodoxe sunt cunoscute după hramul pe care îl poartă. Unele mănăstiri sunt cunoscute și după localitatea în care se află. Asemănător se petrec lucrurile în cazul lăcașurilor de cult romano-catolice, greco-catolice, protestante. O structură aparte au numele lăcașurilor de cult neoprotestante: *Biserica Penticostală, Biserica Creștină Baptistă Biruința, Biserica Creștină Adventistă* etc., ale cultului mozaic: *Sinagoga Ahai Vereai, Sinagoga Gah, Templul Credința, Templul Sion* etc. Este necesar de subliniat că bisericile din mediul urban sunt cunoscute și după particularitatea terenului (*Mănăstirea Căldărușani, Mănăstirea Caraiman, Mănăstirea Cheia* etc.), după ctitor (*Mănăstirea Suzana, Mănăstirea Vărzărești*), după actul de donație (*Mănăstirea Țigănești, Mănăstirea Zamfira*) etc.

Deși autorul a avut în vedere în special regiunea de nord a țării, Maramureșul, raportarea la aspectul general al antroponimiei românești constituie un câștig pentru cercetarea onomastică. „Toate capitolele cărții converg către analiza onomasticii din spațiul public românesc actual, ceea ce oferă cititorilor o imagine de ansamblu a complexității fenomenului antroponimic și a denumirilor comerciale sau religioase din România contemporană”.

TEODOR OANCA

În „spațiul public urban totalitar” numele magazinelor erau transparente în ce privește specificul lor: Aprozar, Magazin Universal, Magazin Mixt, Gostat etc. Astăzi... suntem copleșiți de nume străine de firme. Oliviu Felecan identifică o serie de cauze care explică acest lucru: „denumirea străină poate să manipuleze trecătorii, care, atrași de „ambalajul comercial”...

Un autor de proză scurtă...

(urmărire din pag. 25)

solidaritate, înșelând perspicacitatea profesională a medicilor, alături de „copilul” care ajunge la spital pentru o operație de apendicită, se vor mai supune de bunăvoie supliciuului și se vor opera în semn de spontană solidaritate cu marele suferind și Mirel, colegul de bancă, ba chiar și sora lui mai mică, meșteră desăvârșită în toate tertipurile actoriei analizei de caz. Fără a lăsa vreodată impresia că, dată fiind vârsta și nivelul experienței de viață a personajului predilect (o obsesie aproape la Moreanu), *povestirile cu un copil* ar aduna despre el doar o serie de fapte anodine, în realitate, atenția cititorului este solicitată mai cu seamă de rețeaua de ingenioase insolități creată cu o artă demnă de admirat, împletitură de fire care înfășoară ca într-o adevărată gogoasă sfânta inocență și candoarea seducătoare a *copilului generic*, cum mai spuneam, adevăratul pariu și miza deliberată a miniaturilor din acest volet al oglinzii prozastice a domnului Moreanu.

Pusă sub genericul *Ethica minima*, prima

secțiune de povestiri din *Febra* revine la interesul special al domnului Moreanu pentru diegeza dedicată unor „cazuri” pe care eu le-aș plasa la granița atât de inconsistentă totuși dintre clinic sau patologic și straniu sau fantastic și pe care domnia sa, din perspectiva titlului care are menirea de citi corect realitatea românească imediată, și la care merită să medităm cu atenție, o numește fără pretenții, undeva, *altă normalitate și realitate*. Și are dreptate, căci un amărât om al străzii, plângând de necaz că a fost bătut pe degeaba și acuzat tot pe degeaba că ar fi furat dintr-un supermarket în care nici nu e lăsat să pună mâna pe coș e, în mod stringent, *o altă normalitate și altă realitate* decât normalitatea lui în care „o întâmplare, o dramă, o decepție, cine știe ce altceva l-a biruit, l-a înfrânt iremediabil și l-a aruncat într-o altă realitate, în care totul trebuie să fie altfel: valori, norme, limbaj, criterii, credințe, bucurii și toate celelalte” (vezi, în acest sens și *copy-paste-ul Gigel, șoferul iadului*). Tocmai lui, ca să revin, care ar merita întreaga atenție din partea instituțiilor de asistență socială

ale societății „moderne”, tocmai unui asemenea om i se încăleacă *aici și acum* orice drepturi... Despre *o altă realitate și altă normalitate* e vorba și în *Coteț de lux* unde o familie care se ajunge (casă cu etaj; el proprietar de „Bar” și ea patroana unei agenții imobiliare), după ianugurarea festivă a imobilului, se dispensează de câinele care le fusese un fidel însoțitor ani de zile, dându-i un șut în spinare și aruncându-l într-o râpă, fără nicio tresărare. Deși a urmat destinul familiei, supraviețuind cu ea unor grele încercări, Țombi în mod evident nu e câinele din *Alice* (bătrân și bolnav), povestirea unui Tucker Capps dintr-o antologie de proză scurtă americană – la rigoare, pentru care familia tremură, *într-o altă realitate și altă normalitate*, când se pune problema eutanasierii...

Prozator de certă înzestrare, având în sânge codul meseriei de povestitor modern și eleganța expresiei, într-o vreme în care proza scurtă pare a fi ieșit din modă, Iulian Moreanu este unul dintre cei mai îndreptățiti apărători ai genului.

* Iulian Moreanu, *Febra*, Ed. Premier, 2013

Două zile pe Amazon (I)

“E greu să-ți imaginezi o asemenea priveliște, dar și mai greu e să o uiți”

Arkady Fiedler

De teamă de a nu-i plictisi pe cititori, am lăsat neîncheiată povestea călătoriei mele în Peru, din primăvara anului 2000. Lipsește din ea relatarea privind Amazonul, fluviul pe ale cărui ape am navigat și locul în care am petrecut două zile.

4 mai 2000. Lima

După o dimineață petrecută în capitala peruană, unde am văzut de toate, însă prea puțin, așa cum am constatat la întoarcerea în țară, am luat masa la același încântător restaurant în stil victorian, Rosa Nautica. Cățarat pe piloni înfipti în apele Pacificului, localul elegant și discret te răsfăță cu priveliștea oceanului și cerului, iar prin ferestrele larg deschise pătrunde briza sărată. Totul e impecabil la Rosa Nautica, localul e pe locul trei în lista restaurantelor din Lima, de la modul în care a fost decorat și până la lărgimea sălii în care mesele sunt cu generozitate distanțate unele de altele în așa fel încât să te poți mișca în voie și să poți conversa fără a fi stingherit. După ținută și fel de a se comporta, se vede că nici clientela nu-i una oarecare.

Ni se aduce comanda, un platou cu un uriaș pește oceanic lăfăindu-se printre legumele aromate. Din păcate, după ghițuiala de Paște cu care am fost răsfățați într-un local de la Aguas Calientes, de la poalele Machu-Picchu-lui, blestemata de “anatomie” dă semne de răzvrătire de ceva timp și stomacul cere imperios pauză. Ca

Cu ce să-l compari, când el deține toate superlativetele? Să recurgi la metafore e încă și mai greu, sunt tare puține și greu de găsit acelea care să exprime esența fluviului. Cea mai potrivită ar fi cea de odgon de ape.

juna blondă cu aer de ingenuă, ci bărbatul cu ghiocei la tâmpile care o servește prevenitor și galant. Seamănă uluitor cu Llosa așa cum îl știu din filmele documentare și din fotografii. Până și zâmbetul e identic. Îmi vâr nasul în farfurie și-mi spun că încep să am halucinații, însă, când îmi ridic privirea, bărbatul e tot acolo, iar asemănarea lui cu scriitorul merge până la confuzie. Nici acum când scriu nu pot spune dacă acela era sau nu Llosa ori vreo sosie de-a lui. La urma-urmelor, asta chiar n-are nicio importanță, a fost o pată de culoare care m-a scos din starea letargică în care eram amenințată să mă cufund pe chestie de prea mult și prea plin alimentar. Nu era pentru prima dată când dădeam nas în nas cu vreo figură publică cu care nici cu gândul nu gândeam să mă întâlnesc vreodată. La Paris, la un colț de stradă, era cât pe ce să mă ciocnesc cu ex-prim ministrul Michel Rocard, per pedes, însoțit de o doamnă îmbrăcată cu o ie românească. Lumea e cu mult mai mică decât ne-o închipuim noi.

După o scurtă odihnă la hotel, am luat din nou în tâlpi fermecătorul cartier Miraflores ce-și trage numele de la puhoiul floral ce se revarsă din toate curțile cochetelor vile și plaja de la poalele Limei. Ba am intrat și prin niște librării unde am găsit niște albume cu artă înca de mi-a lăsat gura apă. După care, cu toții ne-am aprovizionat cu apă de băut - câtămai apa din Amazon, *not a Drop to drink!* - și cu un fel de unguente și soluții contra fânțarilor, teroarea Amazoniei.

5 mai 2000

Cu un bagaj sumar, restul a rămas la hotel, am plecat la aeroport de unde urma să luăm avionul până la Iquitos. N-aș vrea să las impresia unei împătimită a zborurilor cu avionul, mai ales nu în Peru, unde din cauza curentului Humboldt se creează turbioane care provoacă cele mai dese și dramatice accidente aviatice din întreaga lume, însă, din cauza distanțelor foarte mari ori a inaccesibilității locurilor de vizitat, am ajuns să schimb avioanele așa cum schimbă bucureșteanul tramvaiele. Singurul regret cu care am rămas e că n-am avut ocazia să zburăm deasupra deșertului Nazca, unde există acele desene ciudate ce nu pot fi văzute decât din aer. Jindul neîmplinit mi-a fost însă din plin compensat de priveliștea Amazonului văzut din înalțuri.

Cât a durat drumul până la Iquitos, nu mi-am desprins ochii de la fantastica priveliște ce se desfășura în fața hubloului. De îndată ce am pătruns în Amazonia s-a înstăpănit la orizont, nesfârșită, selva străbătută în meandre de acest anaconda acvatic care este Amazonul. Cât cuprinzi cu ochii, doar oceanul verde și fără capăt al junglei străbătut de unduirile argintii ale Amazonului sclipind în soare și nimic altceva.

În primul moment când vrei să vorbești/scrii despre Amazon, crezi că nimic nu poate fi mai ușor, însă când dai s-o faci vezi că ești în pană de figuri de stil. Cu ce să-l compari, când el deține toate superlativetele? Să recurgi la metafore e încă și mai greu, sunt tare puține și greu de găsit acelea care să exprime esența fluviului. Cea mai potrivită ar fi cea de odgon de ape. Oare nu adună el apele a 1.100 de afluenți? Nu le toarce și nu le amestecă răsucindu-le până când creează acea gigantică funie lichidă ce traversează întreg continental sud-american? De la locul nașterii sale, undeva pe crestele Anzilor, la peste 5.600 de metri înălțime, din care pornește un râșor firav și limpede, și până la vărsarea în Atlantic, unde scuipe cu o viteză și o forță năucitoare câte 200 de milioane de metri cubi de apă pe secundă, Amazonul asta face: adună, amestecă și răsușește

apele până când din cristaline, cum erau la început, se prefac într-o masă plină de mături hrănitoare și tulburi. E paradoxal că apa cea mai pură din lume, adică nepoluată - nu încă! - să fie cea mai murdară și de nebăut. Ajuns la vărsarea în Atlantic, Amazonul este primit cu ostilitate și împins înapoi sute de kilometri, unde se întoarnă urlând, răscolind și distrugând totul în cale, mușcând furios malurile și năruindu-le cu copaci cu tot, de se prăbușesc în apele spumegânde ale fluviului. Însăpămâtați de spectacolul dezlănțuit al Amazonului, spaniolii au numit fenomenul *pororoca* și așa se numește și azi. De la ce anume se trage expresia, n-am reușit să aflu, cu toate dicționarele consultate.

În ce privește numele de Amazon, s-a colportat ideea că i s-ar trage de la amazoaane, cum le spuneau spaniolii fecioarelor slujitoare ale cultului zeului Soare inca. Cu toată risipa de erudiție pe această temă, este evident că nu-i vorba decât despre o preluare *tale quale* a legendei grecești despre femeile războinice trăitoare undeva în zona asiatică a Mării Negre. Descrierea lor mă face să cred că în starea de confuzie în care se găseau pe un pământ străin, conchistadorii tunși scurt i-au luat drept femei pe războinicii indieni pletosi pe care i-au văzut și cu care s-au confruntat în rătăcirile lor pe fluviu în căutarea celebrului Eldorado. Dovadă că e vorba de o preluare nedigerată a legendei amazoaanelor este faptul că un oarecare Pedro Martir pomenește în scrierile sale despre înrudirea amazoaanelor indiene cu cele din regatul pontic de pe fluviul Termodont din Asia Mică. (Morales Padron, “Istoria descoperirii și cuceririi Americii”). În realitate, lucrurile stau cu totul altfel, numele fluviului se trage de la zeul Amassonas, ceea ce în limba indienilor din Amazonia înseamnă “distrugătorul de lunții”, lucru mult mai aproape de adevăr și de crunta realitate că fluviul își ia obolul de vieți din rândul îndrăzneților ce-i înfruntă apele.

La amiază am aterizat la Iquitos, capitala provinciei Loreto, cel mai important oraș din regiunea peruană a Amazonului, dar și cel mai izolat dintre toate. La Iquitos nu se poate ajunge decât pe două căi, pe cea navigabilă și pe cea aeriană, cum am ajuns noi. În “Peștii cântă în Ucayali”, naturalistul poloenz Arkady Fiedler, care a petrecut câteva luni în jungla amazoniană studiind și adunând material biologic, floră și faună, care a trecut și prin Iquitos, scria că un răufăcător n-are scăpare din oraș: în port îl așteaptă poliția, iar pe altundeva nu poate fugi, orașul fiind înconjurat de selvă precum cea mai strașnică cetate de zidurile sale. Asta se întâmpla prin anii '30 ai secolului trecut. Iquitos a intrat în geografia economică prin exploatarea arborilor de cauciuc, însă după 20 de ani de incredibil boom economic, în momentul când s-a început fabricarea cauciucului sintetic, orașul a intrat brusc în declin. Ce mai interesa încă la ora aceea era exploatarea lemnului de mahon, de care erau egal interesate SUA și Europa, pentru transportul căruia nu era altă cale decât cea fluvială, însă și aceasta a intrat curând în declin. Din ce supraviețuiește astăzi portul de pe Amazon în afara turismului, și acesta aducător de venituri modeste, nu am habar.

Orașul poartă numele tribului indian Iquitos, trăitor aici cu mult timp înainte de venirea spaniolilor. Marea majoritate a populației din Iquitos este metisă, lucru vizibil cu ochiul liber. Sângele indienilor *cocomas*, *huitotos*, *iquitos* curge în venele locuitorilor de aici alături de cel spaniol sau de altă naționalitate, iar asta se poate observa în statura suplă și musculoasă a bărbaților și în cea gracilă a femeilor, în fizionomia lor. Contrar teoriilor rasiste care

să nu-i deranjez pe ceilalți meseni, râcăi simbolic prin pește, dar mă mulțumesc cu legumele pe care peruani le gătesc delicios. Și dacă tot nu “mandibulez”, cum zicea pictorul Sălișteanu, dau cu ochii roată pe la mesele din jur. Un cuplu dintr-acelea care, vorba unui cântec francezesc de prin anii 1960, “*unit dans le meme lit/le cheveu blond, le cheveu gris*”, îmi atrage atenția. Nu

bântuie și astăzi spiritele înguste, metisajul dă uneori exemplare umane superbe, așa cum erau stewardesele care ne-au însoțit în zborul până la Iquitos.

În oraș n-am întârziat mai deloc, ne-am urcat în șalupa ce ne aștepta și am plecat de îndată spre locul destinației noastre, Albergue de Explorama Lodge, unde urma să fim cazați. Față de cei aproape 7.000 de km, cât măsoară în lungime Amazonul, cei 80 de km parcurși de noi până la Explorama Lodge sunt o nimica toată, însă suficienți cât să-ți faci o părere. Dată fiind lățimea mare a fluviului, adesea nu-i zăream decât vag un mal sau celălalt, ori niciunul. Apă și cer e tot ce am putut vedea până la sosire. Singurul mod de a-ți face o idee despre acest *no man's land* în care prea puțini se încumetă să intre este imaginea văzută din avion.

Amazonia e un labirint a cărui geografie e permanent modificată de năvășul fluviu și de afluenții lui cei mari. Haosul vegetal și acvatic este atât de mare și de încălțit încât nu-i de mirare că i-a zăpăcit complet pe conchistadorii porniți în căutarea miraculosului Eldorado/El Dorado. Se spune că după câteva luni de rătăcire prin infernul vegetal amazonian, răgaz în care și-a pierdut oamenii care îl însoțeau – au supraviețuit doar nouă! -, căpitanul Orellana, tovarășul lui Pizarro, albise. Avea doar 31 de ani. Pe cât de spectaculoasă este Amazonia pentru călătorul ocazional, pe atât de necruțătoare și de cumplită e pentru cel rătăcit în adâncurile ei. Cu toate că este, pare-se, adevărată aventura acelei femei din secolul XVI sau XVII, care și-a căutat timp de 16 ani, singură, mergând pe jos ori călătorind pe ape în labirintul amazonian, soțul dispărut într-o călătorie pe fluviu, reușind în cele din urmă să-l găsească într-o așezare indiană aflată la o distanță uriașă, povestea pare neverosimilă. 16 ani singură în Amazonia? Până la urmă sunt gata să accept tot, o nedumerire îmi rămâne totuși: dacă femeia a avut forța și tăria de a înfrunta infernul verde în care și-au pierdut viața atâția conchistadori viteji, pentru care motiv n-ar fi încercat asta soțul ei în sens invers? Enigme ale hățșurilor din sufletul omenesc.

Azi, călătoria pe Amazon într-o ambarcațiune cu motor e o bagatelă, însă, de-ar fi să ne confruntăm de-adevăratelea cu realitatea nemiloasă a lumii de aici, multora li s-a șterge de pe mutre tâmpul zâmbet turistic și le-ar pieri entuziasmul de duzină. Prin multe lucruri, iadul amazonian îmi amintește de pictura lui Bosch: ca și *Infernul* său pictat în culori de Paradis, și în splendoarea junglei amazoniane pândesc, din apă, din cer și de pe pământ mii de pericole, dar cu toate acestea spectacolul este foarte viu și mai ales ademenitor. Sau cum scria Arkady Fiedler, călătorul prin aste locuri *“simte de două ori o nețărmuită bucurie: în prima zi când orbit de bogățiile Amazonului își închipuie că se află în paradis și în ultima zi, când aproape scos din minți fuge din acest iad verde înapoi în lumea civilizată”*. Spre norocul, ori nenorocul nostru, n-avem la dispoziție să aflăm asta decât două zile. Destul cât să constați, prea puțin ca să și înțelegi.

Sub oglinda tulbure a fluviului pe care trecem nepăsători, se dă în realitate o luptă pe viață și pe moarte, mănânci sau ești mâncat. Pe pământ, lucrurile nu stau altminteri decât în lumea acvatică sau cea omenească, cu excepția că nu întotdeauna proverbul cu peștele cel mare îl înghite pe cel mic se și adevărește: în apă, spaima viețuitoarelor sunt peștii mărtunți piranha care dau gata în câteva minute un animal, iar în junglă, cele mai temute sunt minusculele furnici de foc de care fug absolut toate viețuitoarele – în formațiuni militare de commando eleucid și devorează orice le iese în cale cu aceeași voracitate precum cârdurile de piranha. Nici în aer lucrurile nu stau mai bine, țânțarii atacă orice ființă, îi sug sângele, iar mușcăturile lor dau mâncărimi indescriptibile. De marii prădători, de șerpilor și scolopendrelor veninoase și torpilele

electrice n-am mai amintit, toate acestea fiind prea bine cunoscute. După câte se vede, Amazonul nu-i acvariu cu pești exotici la care să caști gura, iar jungla, semănată cu orhidee pe deasupra cărora zboară păsările colibri, fluturii viu colorați și papagalii multicolori, nu-i chiar cel mai potrivit loc de promenadă. Iar când în martie și decembrie cerul își dezleagă baierile, totul se transformă într-un coșmar diluvial.

Albergue Explorama Lodge, unde am fost cazați pentru două nopți, e pe măsura locului unde am ajuns: electricitate nu-i, ne luminăm cu lămpi cu petrol; spălatul, la lighean; de aer condiționat, nici pomeneală, singurul loc prin care pătrunde aerul e o fantă de un lat de palmă de sub acoperișul comun. Camerele, înșirate de-a lungul unui târnaț lung, n-au tavan, iar de intimitate nu poate fi vorba din moment ce prin pereții subțiri se aude orice conversație, orice zgomot. Paturile sunt prevăzute cu plase de tifon contra țânțarilor, dar de îndată ce atingi tifonul, imprudent, un ac ți se înfîșe în carne, arde locul și îl inflamează și să te ții scărpinat până la sânge câteva zile. Construcția de lemn e pe piloni, ca mai toate locuințele ridicate în zona asta, ca sistem de protecție contra animalelor de orice fel, dar mai cu seamă contra reptilelor veninoase.

După ce inspectăm locul și aflăm și unde e locul în care chiar și împăratul merge pe jos, suntem invitați la o plimbare pe Amazon, să vedem celebrii delfini roz, specie unică ce trăiește doar în apele fluviului. Între timp s-a înnotat, ba au mai căzut și câțiva stropi de ploaie, însă dacă vrem să ne satisfacem curiozitatea nu avem de ales. Sub lumina cenușie, valurile Amazonului au devenit și ele de un gri tulbure, ca de petrol, lucru care mă îndispune. Când ajungem la locul știut de ghid, bag seama, delfinii nu trăiesc nici pe Amazon chiar oriunde, îi zărim, dar nu întregi, ca în planșele de zoologie, ci fragmentat; ba niște boturi ridicându-se din apă, ba niște cozi rămase o clipă în aer, de parcă delfinii s-ar juca de-a v-ați ascunselea. Dincolo de coloritul lor diafan și comportamentul jucăuș, cum îl percepem noi, specia de delfini *Inia Geoffroyensis* este în realitate una carnivoră, vorace. Ceea ce luăm noi drept joacă și salt de bucurie peste valuri, în realitate nu-i chiar atât de nevinovat precum pare: delfinii “pescuiesc”. Și au de unde și mai ales ce, în apele Amazonului trăiesc 900 de specii de pești, o treime adică din cei de pe tot globul pământesc. Delfinul nu se pune la număr, pentru că el nu-i pește, ci mamifer, unul dintre cele mai inteligente din întreg regnul animal, de nu cumva cel mai inteligent, cum susțin specialiștii.

Cu ocazia diverselor călătorii am constatat că e musai să-mi reîmprospătez cunoștințele geografice, căci fără ajutorul lor umbli precum orbul pe glob. N-am să înțeleg niciodată cum pot trăi unii fără să cunoască istoria și geografia, singurele coordonate capabile să te situeze în timp și spațiu, să-ți spună cine ești, de unde vii și încotro te îndrepti, cum și-a intitulat un tablou Gauguin, un rătăcit și el în lume. O hartă, care pe alții îi plictisește, pentru mine e o atracție căreia nu-i rezist; de îndată, în fața ei, imaginația mi se dezlănțuie, numele unui oraș devine orașul însuși, ductul albastru al unui râu sau fluviu devine însăși râul cu tot ce are el în sine. Escaladez mental munții, traversez mările și oceanele, străbat deșerturile sau mă infund într-o pădure virgină. La fel mi se întâmplă când citesc lucrări istorice pe care le găsesc mai fascinante decât orice roman, fie el și polițist.

Întorși la albergă (albergue = han, în spaniolă), chiar la intrarea în coridor am văzut stând un tucan cu coada jumulită ca să nu zboare. Ceea ce fusese gândit ca atracție turistică, mie mi s-a părut batjocură și mi-a stârnit milă, tot așa cum, într-o localitate din Mexic, vederea unui coaty închis din același motiv într-o cușcă mică și strâmtă mi-a stârnit indignarea contra celui care o făcuse. Când a creat Dumnezeu lumea, a dat

tuturor darul ce mai de preț, libertatea. Cel care a născocit lanțul, hamul, cușca și închisoarea a fost omul. “Ce mândru sună acest cuvânt: OM!” Ba, cât de rușinos este el adeseori.

Când a început să se înnopteze, am văzut nefericita pasăre trăgându-se puțin câte puțin către felinarul pus la capătul coridorului să ne lumineze calea în caz de urgență. Până la urmă, am văzut tucanul aproape lipit de felinar, doar cât să nu-și ardă aripile. Lucrul mi s-a părut tare curios și m-a pus pe gânduri. Brusca, mi s-a revelat tristul adevăr: proptită lângă felinar, nefericita pasăre se simțea protejată contra unui atac din partea prădătorilor nocturni care se tem de lumină. Cum va fi raționat el în logica lui tucănească, habar n-am, că doar în junglă, de unde fusese capturat, nu există felinare lângă care să se aciuze. Să mai zică oarecine că animalele n-au minte, ci doar instinct.

După cină, grupul a fost invitat la o expediție nocturnă în selva din apropiere. Entuziasm general și chiote de bucurie. Cum încă nu-mi revenisem complet după ghiftuiala pascală, am preferat să rămân pe loc, însă, filotimă din fire, dar și cobe, le-am prezis o cât de grabnică întoarcere la albergă. Nici n-am apucat să ațipesc, că i-am și auzit venind văicărindu-se. Se întâmplase exact cum le prezisese: orbecăind, au dat peste niște furnici care n-au luat în seamă viza lor turistică și i-au mușcat zdravăn, inclusiv prin niște locuri mai delicate. De astă dată i-am consolată spunându-le ce mare noroc au avut că n-au dat spre vreo armie a furnicilor de foc/

ecitone, care nu s-ar fi mulțumit doar cu mușcăturile de care se vâtau câțiva, altminteri pagina întâia a ziarelor din întreaga lume ar fi titrat a doua zi cu litere de o șchioapă ca în romanul *Papillon*: PATRUSPREZECE ROMÂNI DEVORAȚI DE FURNICI! Deh, turismul nu-i doar plăcere tâmpă, mai cere și sacrificii...

**Când a creat
Dumnezeu
lumea, a dat
tuturor darul ce
mai de preț,
libertatea. Cel
care a născocit
lanțul, hamul,
cușca și
închisoarea a
fost omul. “Ce
mândru sună
acest cuvânt:
OM!” Ba, cât
de rușinos este
el adeseori.**

Poezia între gratii și dincolo de ele

La sfârșitul lui făurar, la Fundația literară „Liviu Rebreanu” din orașul „Experimentului Pitești”, pășea sfios, copleșită de dulcea-amara povară a amintirilor, doamna Simona Popa Gyr, fiica unuia dintre martirii temnițelor comuniste, poetul Radu Gyr. Dăm spre publicare, ad litteram, mărturisirile ei, presărate cu versuri și lacrimi:

”Am răspuns acestei onorabile invitații, pentru care țin să vă mulțumesc foarte mult, în numele unei datorii sfinte, și anume, în numele poeziei, a unei creații unice în literatura noastră, respirată de Duhul Sfânt, ca un dar dumnezeiesc pus în condeiul unui martir desăvârșit, ca o răsplată a unei suferințe de aproape 20 de ani îndurate în temnițele comuniste de părintele meu, poetul Radu Gyr.

Vă mărturisesc cu toată sinceritatea că, atunci când am primit această invitație, emoția care m-a cuprins a fost atât de puternică, încât m-a blocat. M-am gândit zile și nopți ce să vă spun și cum să vă spun, pentru a-mi justifica prezența printre dvs și pentru a vă putea împărtăși simțămintele mele față de acest fenomen, unic în țara noastră și în istoria atât de dramatică a prigoanei roșii. Așa cum, înclin să cred, că acest ”fenomen” nu a putut fi perceput așa cum s-a petrecut el, de către toți aceia care nu l-au trăit pentru că nu poți cuprinde măcar cu imaginația reacțiile unei ființe umane la dureri, umilințe, foame și frig, tot așa nici eu nu pot pătrunde în esența acestei tragedii umane, întrucât consider că aceasta este o impietate. Niciodată nu va fi suficientă compătimirea pentru aceia care au trăit-o și nici strădania unei înțelegeri depline, a unei lupte dintre bine și rău. Căci ce au însemnat oare toate metodele de schingiuire, de spulberare a conștiinței, de spălare a creierului, de

anihilare a caracterelor, decât înfructificarea diavolilor veniți din adâncurile Caznelor care întocmai ca fiarele sălbatice din arenele romane îi sfășiau pe martirii creștini?! Cum să putem pricepe că aici fiara și diavolulul aveau chip de om, cărora instinctul primar le fusese comandat și dirijat de cei care urau și batjocorau Sfânta Cruce? Oricâte răspunsuri ne-am căuta la întrebări, ele nu ar fi suficiente pentru a putea înțelege ceea ce a însemnat ”reeducarea” și ”demascarea putregaiurilor” pe care soarta i-a aruncat în cleștele atelierelor drăcești, în care carnea le-a fost ruptă și sufletul frânt. Căci, așa cum spune poetul în poezia ”Calfă la diavol”, ei n-au avut ca vină decât aceea de a veni din viață.

Mi-e greu să deslușesc în sufletul meu, care a crescut, s-a maturizat și a îmbătrânit sub oblăduirea ”iubirii”, așa cum au onorat-o cuvintele Sf. Pavel, altceva decât oroare și tristețe pentru adevărurile care acum ies la iveală.

Eu nu pot să vă aduc mărturia, nici să vă vorbesc despre metodele de tortură, nici despre, desigur, devastatoarele efecte psihologice, despre umilirea totală a celor care au suferit martirajul ”reeducării” la Pitești.

Singurele mărturii pe care le posed sunt versurile din temniță ale părintelui meu, pe care toți cei care au cunoscut vreo închisoare în România comunistă le știu și le știu și acum, aceia care încă mai există.

Lumea poeziei din care Radu Gyr pornise spre detenție a reușit să-i fie lui însuși scut împotriva disperării și a devenit aproape un ”folclor” al închisorilor, dând putere multor suflete care s-au împărtășit din el. Creată mental în zarcă sau celulă, ea a străbătut ziduri și gratii, circulând uneori ”poluată”- așa cum denumea poetul aceasta poezie folclorică -, de a un capăt la altul al țării, de la Căminic la Canal, din Moldova până în Banat. Ea a fost licărul de lumină al oamenilor fără nădejde și îndemnul la luptă în care erau sortiți pieirii. A fost cuminecătura salvatoare în rugăciunea inimilor cernite și însângerate pentru triumful binelui și al dreptății.

Îndemn la luptă

*Nu dor nici luptele pierdute,
nici rănilor din piept nu dor
cum dor acele brațe slute
care să lupte nu mai vor.*

*Cât timp în piept inima-ți cântă,
ce-nseamna-n luptă-un braț*

răpus?

*ce-ți pasă-n colb de-o spadă
frântă,
când te ridici c-un steag mai sus?*

*Înfrânt nu ești atunci când
sângeri,
nici ochii când în lacrimi ți-s,
adevărurile înfrângerii
sunt renunțările la vis.*

În același timp cred că n-ar trebui să uităm ceea ce se petrecea în afară închisorilor.

Oare nu eram noi - cu toții - dar cei tineri, mai cu seamă - supuși aceluiași fenomen de ”reeducare” din care, ce este drept, lipsea tortura fizică, dar rămâneau tortura psihică, amenințări de tot felul, exmatriculări din școli și universități, epurări, deblocări, un cortegiu infinit de metode, prin care ni se impunea o ideologie, ni se perverteau credințele, conștiințele?

Trebuia să uităm harta țării, să uităm imnul regal, să ne scoatem din rafturile bibliotecilor personale, cărțile ”subversive”, să preferăm basmalele sau șepcile în locul pălăriilor, să ne verificăm albumele de fotografii, să uităm că am fost, pe calea de a deveni oameni noi, să ne ferim de toată lumea, de oricine, pentru că oricine putea fi un tortionar.

Am învățat atunci, în anii adolescenței noastre și ai tinereții noastre, că trebuia să mințim pentru a supraviețui, că trebuie să disimulăm, că trebuie să ne aplatizăm emoțiile, să existăm cu grija continuă de a nu răzbate nimic din noi la suprafață. Ce altceva a fost aceasta decât un ”fenomen Pitești” la vedere și la scara națională?! ”Ne vom întoarce într-o zi”, spune Radu Gyr într-un alt poem, pe care îl port mereu în minte, împletit în cununa de lacrimi a durerii:

*Ne vom întoarce într-o zi,
ne vom întoarce neapărat.
Vor fi apusuri aurii,
cum au mai fost când am plecat.*

*Ne vom întoarce neapărat,
cum apele se-ntorc din nori
sau cum se-ntoarce, tremurat,
pierdutul cântec, pe viori.*

*Cei vechi ne-om strecura, tiptil,
În toate dragostele noi
Și-n cântecul pe care ni-l
vor spune alții după noi.*

*În zâmbetul ce va miji
și-n orice geamăt viitor
tot noi vom sta, tot noi vom fi,
ca o sămânță-n taina lor.*

*Noi, cei pierduți re-torsi din zări
cu vechiul nostru duh fecund,
ne-napoim și-n disperări,
și-n răni ce-n piepturi se ascund.*

*Și-n lacrimi și în mângâieri
tot noi vom plânge zi de zi
în tot ce mâine, ca și ieri,
va sângera sau va iubi.*

Ne reîntoarcem privirile către trecut, răscolind mereu, acolo, în întunecimea anilor care ne-au marcat existența. Amintirea momentelor tragice din destinul frânt al martirilor noștri nu va putea fi niciodată ștersă de timp. Chiar dacă ea, cu fiecare zi, se îndepărtează de noi, va pălăi întotdeauna, asemenea licărului unei stele cerești, întocmai ca o candelă aprinsă, pe care o purtam mereu în suflet. Cicatricele rănilor adânci nu vor putea fi șterse niciodată, oricâți chirurghi sau esteticieni vor încerca s-o facă. Istoria prezentului va fi legată de viitor, întocmai ca o punte a suspinelor, peste care generațiile viitoare vor trebui să treacă în genunchi.”

Crez

DE RADU GYR

*Cred într-unul Dumnezeu,
Tatăl ziditorul,
Dar mai cred și-n neamul meu,
Înfrățit cu dorul.*

*Cred în sfinți, dar și-n voinici,
Cred în flori și-n cremeni,
Căci tăcuții mucenici
Cu haiducii-s gemeni.*

*Dar mai cred că într-o zi,
Aspru, din furtună,
Neamul meu se va trezi
Cu securea-n mâna.*

*Și-atunci ierte Cel din cer
Liftele spurcate,
Căci prin sânge și prin fier
Ne-om croi dreptate.*

*Cred într-unul Dumnezeu,
Tatăl ziditorul,
Ce-a-nfrățit în neamul meu
Sfântul Crez cu dorul.*

Expozeul SIMONEI CARMEN POPA GYR, fiica poetului Radu Gyr, la Fundația literară ”Liviu Rebreanu”- Pitești, pe 27 februarie 2014

A consemnat ALLORA ALBULESCU ȘERP

Lumea poeziei din care Radu Gyr pornise spre detenție a reușit să-i fie lui însuși scut împotriva disperării și a devenit aproape un ”folclor” al închisorilor, dând putere multor suflete care s-au împărtășit din el.

actualitate

ÎN DRUM SPRE AFIRMAREA LITERARĂ

Vasilica Ilie, ”Pete de culoare”, Editura Pim, 2012, Iași

Doamna Vasilica Ilie mi-a oferit acest volum de povestiri, cu emoție și cu speranță, la o recentă întâlnire cu poetul Radu Cărneci, spunându-mi că a mai publicat câteva volume de versuri dintre care amintim: ”Fereastra de la Răsăritul Cuvântului”, ”Reflecții”; aforisme: ”Prin labirintul cuvintelor”; proză: ”Răscrucea destinului” și ”Pete de culoare”.

Am început lectura cu speranța că voi întâlni o scriitoare adevărată, aflată pe drumul greu al afirmării literare, mai ales în aceste condiții în care autorii începători întâmpină încă mari greutăți în popularizarea cărților. Dar nu acest gând m-a îndemnat să scriu despre volumul său, ci faptul că am descoperit un suflet sensibil, o prozatoare în formare - care dispune de calitățile necesare profesionalizării.

De fapt, singură ne mărturisește în cuvântul introductiv, un fel de profesie de credință: ”Dacă

am ales aceste *pete de culoare* să le împletesc în cuvinte, a fost pentru că ele s-au imprimat în sufletul meu ca o carte pe care vreau s-o iau cu mine în veșnicie” (p. 10).

Iar pe coperta a patra, poetul Radu Cărneci afirmă: ”Scriitoarea Vasilica Ilie ne dovedește prin cartea de față că genul scurt își are încă locul său bine stabilit, deseori cu împliniri remarcabile”.

Ei bine, mi-am zis, ia să-i acord eu doamnei Vasilica Ilie o atenție mai mare, ca unei scriitoare în devenire, care scrie că ”mi-aș dori copilăria și tinerețea înapoi” (p. 7) și întoarcerea periodică spre locurile natale ”m-a făcut să mă simt ca o primăvară, anotimpul în care m-am născut” (p. 9).

De fapt, aceasta este tema principală a volumului, așa cum se dezvoltă ea în povestirea ”Acasă” - o emoționantă evocare a părinților și fraților, o revenire melancolică spre o casă care a rămas aproape pustie.

Autoarea trece însă cu abilitate și spre o temă urbană, cum o întâlnim în lectura ”O experiență de

neuitat” - cu observații subtile despre oamenii întâlniți cu prilejul unui recensământ, într-un bloc locuit de bătrâni și văduve, de bărbați singuratici.

Uneori povestirile sale se îndreaptă spre un umor negru, cum ar fi în ”Mătușa Anica și plăcinta cu mere” în care coca pentru această plăcintă crește atât de mult încât pot fi serviți toți cei invitați la parastasul mătușii Anica.

Alte ori, un romantism duos însoțește apropierea dintre doi tineri, care se întâlnesc la mare și se plac, dar, după o seară de dans, Diana află că tânărul de care se îndrăgostise era căsătorit, cu o femeie rămasă infirmă, în urma unui accident, considerând că a avut parte de ”un concediu ratat” (p. 49-60).

Cam în același ton decurg și celelalte povestiri, lăsând posibilitatea cititorilor să descopere o autoare cultă și talentată, cu posibilități certe de afirmare literară.

ION C. ȘTEFAN

Știri de la Centrul Cultural Pitești

■ **Expoziția de pictură „Fantezii în culori”.** Centrul Cultural Pitești a organizat expoziția de pictură, sub genericul „Fantezii în culori”, realizată de elevele Antonia Burtan și Mara Colțan, de la Școala Gimnazială „Ion Pillat” din Pitești. Antonia Burtan are 13 ani și este elevă în clasa a VI-a. Pictază din fragedă copilărie și a absolvit cursul de pictură de trei ani, din cadrul Școlii Populare de Arte și Meserii din Pitești. Temele predilecte pe care le abordează în lucrările sale sunt florile și lumile imaginare.

Mara Colțan are 12 ani și este elevă în clasa a V-a. Este atrasă de arta penelului, fapt pentru care și-a cultivat talentul tot la Școala Populară de Arte și Meserii din Pitești. Pictază în special natură, flori și structuri din viața reală, ori imaginată.

La vernisaj le-au fost alături poeta Denisa Popescu, profesorul lor Gabriel Matei, colegi de școală, artistul Robert Chelmuș, coordonatorul Grupului Vocal Armonia, col.(r) Nicolae Perniu, directorul săptămânalului Jurnal de Argeș, Cristian Vasile, col.(r) Liviu Martin, părinți și prieteni.

■ **Medalionul comemorativ „Flacăra credinței”.** Centrul Cultural Pitești a organizat medalionul comemorativ, sub genericul „Flacăra credinței”, în memoria celor 116 enoriași, care au murit în incendiul de la Biserica din Costești, în anul 1930. Inițiatorul manifestării, interpretul de folclor Iulian Mutu Constantin a susținut o prelegere despre tragicul eveniment. Artistul a interpretat și un cântec dedicat victimelor cumplitelui incident, piesă pe care a preluat-o de la o culegătoare de folclor din zona Argeșului. Despre incendiul de la Biserica din Costești a mai vorbit col.(r) Ion Bratu, care a făcut referire atât la cauzele sinistrului cât și la o serie de legende, țesute în jurul groazniciei întâmplări.

■ **Evocare Iulia Hașdeu.** Centrul Cultural Pitești și Fundația Literară „Liviu Rebreanu” au organizat o nouă întâlnire literară cu membrii Asociației Culturale UNESCO „Iulia Hașdeu”. Invitata specială a manifestării, scriitoarea Crina Decusară Bocșan, președintele asociației a susținut o prelegere despre viața și opera Iuliei Hașdeu, scriitoare și artistă româncă de prestigiu, care a trăit între anii 1869-1888.

Reuniunea literară a cuprins și un program artistic, oferit de președintele Fundației Literare

„Liviu Rebreanu”, poeta Allora Albulescu Șerp, judecătoarea Celly Beck și eleva Sara Beck.

■ **Proiectul cultural „Recenzii”.** Centrul Cultural Pitești a organizat o nouă ediție a Proiectului „Recenzii”, manifestare susținută de poeta Denisa Popescu. Cititoare împătimită și povestitoare captivantă, Denisa Popescu le-a vorbit invitaților despre cărțile scriitorului belgian Eric Emmanuel Schmitt. Preț de un ceas, elevi de la Colegiul Economic Maria Teiuleanu și profesoara lor, Tatiana Nica au ascultat povestea tristă, dar plină de învățături a unui copil, care s-a stins din cauza cancerului, poveste descrisă impresionant de autor, în volumul cu titlul „Oscar și Tanti Roz”.

■ **Ziua Pământului.** Centrul Cultural Pitești și Agenția pentru Protecția Mediului Argeș au sărbătorit Ziua Pământului, printr-un simpozion cu tema „Orașe Verzi”. La dezbateri au participat specialiști în protecția mediului, elevi și cadre didactice de la Liceul Tehnologic ASTRA. Discuțiile s-au axat pe modul în care instituțiile statului dar și cetățenii se preocupă de protejarea mediului și măsurile pe care le adoptă în acest sens. Energia regenerabilă, clădirile performante din punct de vedere energetic, transportul cu mijloace nepoluante au fost principalele subiecte abordate.

■ **Sub semnul Sfântului Mare Mucenic Gheorghe.** Centrul Cultural Pitești și Biserica Sfântul Gheorghe au organizat comunicarea științifică sub genericul „Ziua Întâi - 13 mai 1656, sfințirea Bisericii Domnești Sfântul Gheorghe”, susținută de muzeograful Octavian Dărmănescu. La evenimentul organizat chiar de Ziua Sfântului Mare Mucenic Gheorghe au participat enoriași ai lăcașului de cult, preotul paroh Lucian Grigore, elevi și cadre didactice de la Colegiul Economic Maria Teiuleanu. Dezbaterile s-a axat pe principalele evenimente din istoria Bisericii Sfântul Gheorghe și au fost lansate o serie de propuneri de ordin edilitar. „Piața Vasile Milea ar trebui să-și schimbe denumirea în Piața Sfântul Gheorghe, după patronul spiritual al lăcașului de cult din proximitate”, este una dintre doleanțele parohului Lucian Grigore.

■ **Șezătoarea literară Carpatica.** Centrul Cultural Pitești și Liga Scriitorilor din România și de Expresie Română de

Pretutindeni au organizat o nouă ediție a Șezătorii literare „Carpatica”. Manifestarea a cuprins o lectură publică, susținută de membrii ligii din creațiile proprii. La reuniunea literară au participat scriitorii Vasile Dorin Ghilencea, Nicolae Cosmescu, Ilzi Sora, Constantin Păun și poezii Constantin Vărășcanu, Adrian Mitroi și Bogdana Simionescu.

■ **Lumea Azi.** Centrul Cultural Pitești, prin Clubul de Istorie „Armand Călinescu” a organizat simpozionul cu tema „Noua ordine mondială”, din seria dezbaterilor lunare, sub genericul „Lumea Azi”. Istoric și pasionați de istorie au vorbit despre conceptul de noua ordine mondială, luând în discuție evoluția economiei mondiale, dar și tensiunile din diverse zone ale lumii. Participanții la dezbateri au avut însă, opinii divergente cu privire la rolul pe care îl are religia în actualul context geo-politic.

■ **Colocviile Argeșului.** Centrul Cultural Pitești a organizat o nouă ediție a dezbaterii filosofico-literare lunare, sub genericul „Colocviile Argeșului”. Manifestarea, inițiată și coordonată de scriitoarea Magda Grigore a avut tema „De ce, ce iubim”. La reuniune au participat poetele Allora Albulescu Șerp, Liliana Rus, Claudia Berta, scriitorul Nicolae Radu și profesorul Vasile Ghițescu. Invitații Magdei Grigore au definit iubirea și au găsit numeroase tipologii și manifestări ale celui mai nobil sentiment - iubirea față de cineva, ori ceva.

La capitoul „Cartea care merită citită”, scriitoarea Magda Grigore le-a recomandat invitaților săi volumul cu titlul „Regăsirea intimității”, de Simona Sora.

■ **Concertul „Freamăt de April”.** Centrul Cultural Pitești a organizat concertul de pian, sub genericul „Freamăt de April”, susținut de elevi care urmează Cursul „Prietenul meu pianul”, desfășurat în cadrul instituției de profesoara Clementina Dionisie. Cursanții Clara Dionisie și gemenii Mihai și Gabi Mantu au încântat publicul format din elevi de la clasa pregătitoare, condusă de învățătoarea Ileana Manu, de la Școala Gimnazială Marin Preda din Pitești. La rândul lor, invitații și-au etalat aptitudinile artistice, interpretând cântece specifice vârstei. Evenimentul a avut loc în cadrul programului național educațional „Școala altfel”.

Evocare Iulia Hasdeu

Concertul „Freamăt de April”

■ **Proiectul „Printre cărțile oamenilor de cultură argeșeni” - Poetul Nicolae Eremia.** Centrul Cultural Pitești și Inspectoratul Școlar Județean Argeș au organizat o nouă ediție a proiectului „Printre cărțile oamenilor de cultură argeșeni”, avându-l invitat pe poetul Nicolae Eremia. Manifestarea a cuprins o lectură publică, susținută de eleve de la Colegiul Tehnic Dimitrie Dima, Liceul Teoretic Ion Barbu, Colegiul Economic Maria Teiuleanu, Colegiul Național I.C.Brătianu și de o studentă de la Universitatea Pitești. Tinerele au citit poezii din cartea de versuri cu titlul „Roțile de osândă”, semnată de poet. Originar din comuna Teiu, Nicolae Eremia a absolvit Facultatea de Învățământ Tehnic, promoția 1980, din cadrul Institutului de Învățământ Superior Pitești și a lucrat ca inginer la combinatul petrochimic.

A publicat prima poezie în anul 1967, în ziarul „Avântul”, al Uzinei Colibași, sub îndrumarea poetului Horia Gliniastei, iar prima carte, tot de poezie, intitulată „Roțile de osândă”, i-a apărut în anul 2007. A publicat poezie, proză, cronici și medalioane literare în reviste de cultură locale, precum și în volume colective, obținând mai multe premii și este membru fondator de cercuri literare. În anul 2013 a primit distincția de Fiu al Argeșului și este membru al Ligii Scriitorilor din România și de Expresie Română de Pretutindeni.

La ora actuală, Nicolae Eremia are în pregătire volumul de proză „Bumerangul” și monografia comunei Teiu.

CARMEN ELENA DUMITRACHE

O revistă are, în mod logic, un program estetic propriu. În schimb tendința scriitorilor actuali – incitați de tehnica ultramodernă – este să trimită același text la cât mai multe publicații. Ceea ce nivelează peisajul revuistic până la omogenizarea totală. De aceea, îi anunțăm pe colaboratorii noștri că Argeș nu publică decât texte originale, care nu au apărut inițial în volume, reviste etc., iar textele nu le primește decât în format electronic, cu diacritice.

Număr ilustrat cu imagini de pe Amazon. Foto - M.S.V.

Revista ARGES poate fi procurată și prin comandă directă la sediul, cu plata ramburs, cheltuielile de expediție fiind suportate de către expeditor.
IMPORTANT! Vă puteți abona pentru anul 2013, costul abonamentului fiind de 42 lei/an. Plata se face prin mandat postal pe numele CRISTINA LINTESCU, Centrul Cultural Pitești, Casa Cărții, Pitești, O.P. 1, cod 110013. Tel.: 0248/219976, 216348, fax: 210068. e-mail: revista_arges@yahoo.com.
Revista de cultură Argeș poate fi procurată în București de la librăria Muzeului Literaturii Române.

ARGES

- Revistă lunară de cultură
- Apare sub egida Consiliului Local, a Primăriei Pitești și a Uniunii Scriitorilor din România
- Editată de Centrul Cultural Pitești
- Membră ARIEL

Senior editor:
CALINIC, Arhiepiscop al Argeșului și Muscelului
Redactor-șef: **DUMITRU AUGUSTIN DOMAN**
(augustindoman@yahoo.com, http://www.blogdoman.blogspot.com)
Consilieri editoriali:
NICOLAE OPREA, MARIN IONIȚĂ
Secretar de redacție:
SIMONA FUSARU (s_fusaru@yahoo.com, http://www.fusaru.blogspot.com).
Redactori: **MARIANA ȘENILĂ-VASILIU, MIRCEA BÂRSILĂ, AUREL SIBICEANU**

Redacția: Pitești, Casa Cărții, Centrul Cultural Pitești;
http: www.centrul-cultural-pitești.ro;
e-mail: revista_arges@yahoo.com
tel.: 0248/216348, 219976
fax: 210068
ISSN: 1221-2350
Tiparul executat la SC Argeșul liber SA
ARG PRESS

Fiecare autor care semnează în revista ARGES răspunde moral și juridic de conținutul afirmațiilor sale.
Textele și fotografiile aduse în redacție nu se înapoiază.

actualitate